

OBNOVA ZGRADA JAVNE NAMJENE U ŽUPANIJSKOJ ULICI U VUKOVARU

Obnova Vukovara počela je odmah nakon mirne reintegracije i dolaska hrvatskih vlasti u Podunavlje. Teško je stradali grad do danas obnavljan na više načina, najčešće sredstvima iz proračuna, ali i uz pomoć međunarodne zajednice i raznih specijaliziranih fondova i agencija. Iako se možda posjetiteljima to ne čini, posebno onima koji prvi put dolaze u vukovarsko središte, napravljeno je zaista mnogo. Najviše je, dakako, učinjeno na obnovi stambenog fonda. Obnovljene su brojne stambene jedinice, u Vukovaru više od 2 tisuće stanova, a za ovu se godinu planira da će ih biti obnovljeno još gotovo 700. U Vukovaru inače ima 5809 stanova, a za obnovu je preostalo približno 1000. Inače je u cijeloj Vukovarsko-srijemskoj županiji obnovljeno 23.458 stambenih jedinica i na to je utrošeno čak 3,7 milijardi kuna ili nešto više od četvrtine ukupno utrošenih sredstava u obnovu ratom stradalih područja – 14 milijardi kuna. Od tog je broja najviše teško stradalih građevina (od IV. do VI. kategorije oštećenja) kojih je bi-

RENOVATION OF PUBLIC BUILDINGS IN ŽUPANIJSKA ULICA IN VUKOVAR

The rehabilitation of residential houses and buildings has mostly been completed in the town of Vukovar. However, many public buildings situated in the center of the town still await renovation, principally because such rehabilitation work is both highly expensive and time-consuming. This article describes renovation of several buildings of this type that are situated in the street called Županijska ulica. A special emphasis is placed on the renovation of the building that will accommodate the district court and the county court. The building, initially also a courthouse, was built in the early 20th century in the spirit of late Historicism. It had a sumptuous Neo-Renaissance facade. The building suffered heavy damage during the war when it was hit by a number of missiles which completely destroyed its roof and almost all floor structures. The edifice was additionally damaged by fire and by rain and ice during many years prior to renovation. The works started in summer this year and are to be completed within two years. According to renovation design, a separate smaller building will also be built at the courtyard side. In addition, an appropriate parking lot will be formed, and the entrance will be remodeled to enable access to handicapped persons.

lo više od 10.000 i koje su obnovljene izravnom organiziranom obnovom, a preostale su obnovljene novčanim potporama, povratom novca ili davanjem građevnog materijala. Kompletna je stambena obnova u Hrvatskoj više od 90 posto financirana iz državnog proračuna, a 10 posto iz donacija.

Sve u svemu vjeruje se da će stambena obnova u Županiji i u gradu

Vukovaru, kako je nedavno izjavio ministar mora, turizma, prometa i razvitka Božidar Kalmeta, biti u cijelosti dovršena u jesen sljedeće godine. Tome u prilog ide i činjenica što je pred zaključenjem produljeni rok za podnošenje zahtjeva za obnovu, koji je s 1. travnja pomaknut na 30. rujna 2004. Taj su rok, koji je produljen na temelju sporazuma Vlade i Samostalne srpske stranke, vjeruje se iskoristile osobe koje dosad nisu bile podnijele zahtjeve za obnovu u ratu stradalih kuća, odnosno nisu ga bile podnijele u redovitom roku do 31. prosinca 2001. Stoga se čini da će i na području Vukovarsko-srijemske županije biti uskoro završena obnova ratom stradalih stambenih građevina, koja je u drugim krajevima Hrvatske uglavnom završena.

Problema je pak bilo mnogo s obnovom zaštićenih građevina iz povijesne gradske jezgre u Vukovaru. Riječ je o vrlo skupim građevinama koje zahtijevaju posebno projektiranje, primjenu specifičnih materijala i stalni konzervatorski nadzor. U središnjem dijelu grada ima mnogo problema i s neriješenim imovinsko-

Obnovljena zgrada Županije srijemske

Radovi na krovu zgrade Radničkog doma

pravnim odnosima, najčešće uzrokovanim sporovima u denacionalizaciji. Kako su te građevine ujedno i najskuplje, putniku se namjerniku čini da je Vukovar i danas u svom središtu ono što je i bio prije – potpuna ruševina. No i tu je mnogo napravljeno. Najviše je učinjeno s obnovom objekata javne namjene koje su Vukovaru darovale hrvatske županije. Na taj je način obnovljena crkva Sv. Filipa i Jakova skupa s franjevačkim samostanom, gimnazija, zgrada Mađarske škole, Centralna ljekarna, Zavod za zapošljavanje, Hrvatski dom, zgrada Županije srijemske, kapela Sv. Roka, mali dvorac Eltz, nekoliko osnovnih i srednjih škola, dječji dispanzer, dječji vrtić, športska dvorana, dom umirovljenika, kolodvor u Borovu i dr. Ali ni to nije prošlo bez problema. Rijetke su županije poput Zagrebačke ili grada Zagreba koje su odmah nakon sklapanja ugovora ispunile svoje obveze, a mnogo je češći slučaj da su županije s teškoćama i s vremena na vrijeme ispunjavale preuzete obveze. Stoga je negdašnje Ministarstvo obnove i razvitka, u namjeri da Vukovar ne ostavi bez objekata nužnih za redovno funkcio-

niranje, odlučilo na neki način kreditirati županije, posebno što je obnova mnogih zgrada bila znatno skuplja od iznosa na koji su se županije obvezale.

No bilo je i slučajeva kad je obnova izostala iz nekih drugih razloga. Obnova Vodotornja, simbola obrane Vukovara, za koji je novac darovala i na vrijeme uplatila Zadarska županija, izostala je zbog neraščišćene koncepcije što s njim učiniti te ne-

dostatka odgovarajućih projekata. No sada se čini da je i to riješeno jer su nedavno započeli radovi na konzerviranju zatečenog stanja i pretvaranju Vodotornja u spomenik žrtvama i stradanjima tog grada u Domovinskom ratu.

Neke zgrade u povijesnoj jezgri nisu našle odgovarajućeg donatora, iako su bile na popisu zgrada koje je nužno obnoviti među prvima. Među njima su uglavnom bile i one najskuplje, poput Radničkog doma (bivšeg hotela *Grand*) u središtu grada i dvorca Eltz na početku Županijske ulice. No Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka i te je zgrade odlučilo obnoviti. Složena obnova Radničkog doma započela je prošle godine i upravo se postavlja krovšte, a potom će, prema zahtjevu konzervatora, neko vrijeme biti radovi prekinuti kako bi se vlažni unutrašnji zidovi isušili. Dvorac Eltz, nesumnjivo najskuplja, najveća i najzahtjevnija građevina, počeo se obnavljati u etapama. Najprije je središnji dio prizemlja osposobljen da bi mogao primiti najnužniju muzejsku građu i dio zaposlenika, a krov će se obnavljati zajmom Vijeća Europe. Nedavno je ministar kulture Božo Biškupić izjavio kako je obnova ovog dvorca, poznatog i cijenjenog i izvan grani-

Obnova Malog dvorca Eltz (Vile Knoll)

Obnovljena zgrada Oranžerije u sastavu dvorca Eltz

ca Hrvatske, apsolutni prioritet njegova ministarstva.

Vrijedne i velike zgrade iz razdoblja historicizma i u nastavku Županijske ulice također se postupno obnavljaju, a najavljena je i temeljita obnova vukovarske bolnice. Upravo su u tijeku radovi druge faze obnove Malog dvorca Eltz, koji se naziva još i Villa Knoll, a nalazi se u neposrednoj blizini bolnice. Investitor je Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka, projektant Sanja Gavranović, dipl. ing. arh., radove izvodi *Planum* d.o.o. iz Vukovara, a nadzire ih *APZ - inženjering* d.d. iz Zagreba. Obavljaju se radovi i na drugom dijelu obnove zgrade Kotarske oblasti, u neposrednoj blizini već prije obnovljene zgrade Županije srijemske, u koju se već uselilo poglavarstvo Vukovarsko-srijemske županije. I tu je investitor Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka, projektant je *Investprojekt* d.o.o. iz Zagreba, a izvoditelj je *Lakolit* d.o.o. iz Osijeka. Nadzor obavlja *Po-mark* d.o.o. iz Zagreba.

U dvorištu dvorca Eltz obnavlja se tzv. Oranžerija u koju će biti smješteni eksponati *Zbirke Bauer*. Investitor je Gradski muzej iz Vukovara, a

radove koordinira Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka. Projektant je Željko Kovačić, dipl. ing. arh. iz Zagreba, izvoditelj *Montemont* iz Osijeka, a radove i ovdje nadzire *Po-mark* d.o.o. iz Zagreba. Za našeg posjeta radovi su već bili pred završetkom.

No odlučili smo se u istoj ulici posjetiti jedno drugo, trenutačno možda i najveće gradilište – obnovu zgrade

Županijskog suda. Ovdje je investitor Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave. Projektant je *CI Capital ing* d.o.o. iz Zagreba (glavna projektantica Sanela Begonović, dipl. ing. arh.). Građenje nadzire *Alfa-inženjering* d.o.o. iz Slavonskog Broda (nadzorni inženjer Dražen Leko, dipl. ing. građ.), a izvođač radova je *Volko* d.o.o. (glavni inženjer Lavoslav Bosanac, dipl. ing. građ.).

Na gradilištu smo zatekli voditelja radova Željka Feketea, ing. građ., te u razgovoru s njim i uvidom u projekt saznali osnovne podatke o ovom složenom gradilištu. Radovi su započeli 20. lipnja ove godine, a rok za dovršetak radova je dvije godine.

Inače se zgrada koju nazivaju i Palača pravde nalazi na mjestu negdašnje konjaničke vojarne iz 18. st. Izgrađena je 1902. prema zamislama arhitekta A. Tokosza kao posljednje djelo kasnoga vukovarskog historicizma. Izvorno je građena za kraljevski Kotarski sud, no u novije je vrijeme u jednom njezinu dijelu bila smještena i policija. U dvorišnom se dijelu parcele nalazi uglovnica koja

Obnova zgrade Kotarske oblasti

Ostaci zgrade Županijskog suda koja se obnavlja

Gradilište obnove Županijskog suda s dvorišne strane

je služila za pomoćne sadržaje i koja će također biti obnovljena.

Građevina je pod konzervatorskom zaštitom kao preventivno zaštićen spomenik i imala je simetrično komponirano neorenesansno pročelje s istaknutim središnjim rizalitom i scenografski oblikovanim krovnim zabatom ukrašenim balustradama, nišama i skulpturama. Prizemlje je rađeno u rustici, a kat je bio ukrašen prozorskim edikulama i vijencima. Zgrada se sastoji od uzdužnih i poprečnih nosivih zidova od opeke, a stropne su konstrukcije bile od velikih drvenih grednika te drvene krovne konstrukcije koja je bila rađena

kao dvostruka i jednostruka visulja. Pretpostavlja se da se središnji rizalit sastojao od drvenih rešetkastih nosača koji su nosili terasu. Sve vidljive armiranobetonске grede, čelični nosači i nadstrešnice rezultat su kasnijih preinaka i adaptacija.

Zgrada je u ratu pogođena s više projektila koji su potpuno uništili krovnu i stropnu konstrukciju te izazvali požar. Ostali su samo nosivi zidovi, a oštećenja su svrstana u V. kategoriju. Samo su u ulaznom dijelu sačuvani dijelci izvorne štukature i poneki elementi pročelja kao balustrade, školjke nad prozorima glavnog rizalita, pilastri i sl. Ostali su dijelovi

pročelja višegodišnjim djelovanjem oborinske vode i smrzavanja teško oštećeni, a od izvorne građevne stolarije ima vrlo malo ostataka.

Investitor je odlučio da uz sanaciju i rekonstrukciju postojeće građevine valja izraditi i novu funkcionalnu organizaciju građevine. Sukladno idejnom prijedlogu, odnosno programskoj skici te programu korisnika i konzervatorskim smjernicama, odlučeno je da se prostor organizira u dvije cjeline. U glavnom bi se objektu smjestili županijski i općinski sud, a u dvorišnom općinsko i županijsko državno odvjetništvo.

U podrumu glavne zgrade s ukupnom površinom od 613,35 m² bit će prostorija za pismohranu i upis te bife s kafeterijom, kotlovnica, sanitarni čvor i komunikacije. U prizemlju su predviđene prostorije za prijam stranaka, grunтовница, brojne pisarnice, sudnice, kabineti sudaca, čajne kuhinje, čekaonice te sanitarne prostorije i hodnici. Ukupna je neto-površina prizemlje 927,68². Sličan je raspored i na katu, s time da su tu još predviđene po dvije prostorije za tajništvo i predsjednika suda. Neto je površina tog dijela zgrade 930,7 m². U potkrovlju su predviđeni kabineti sudaca, sudskih vještaka i sudskih savjetnika te računovodstvo, pismohrana, daktilobiro i čajne kuhinje. Neto je površina tog dijela 957,57 m², što daje ukupnu neto-površinu od 3429,4 m² i ukupnu bruto površinu od 4280 m².

Visina je građevine do vijenca 11,1 m, a do sljemena 16 m. U nadzemnim dijelovima zgrade visina varira od 300 do 420 cm, a u podrumu je najmanja visina 230 cm.

Budući da je glavna zgrada znatno oštećena i da su krovna i međukatne konstrukcije potpuno srušene, predviđena je konstruktivna sanacija, a izvodit će se novi te sanirati dijelovi konstrukcije. Bit će sanirani svi nosivi vanjski i unutrašnji zidovi od opeke (27-60 cm debljine) s hori-

Obnova unutrašnjosti Županijskog suda

zonalnim i vertikalnim serklažima, a pregradni će zidovi biti izvedeni od cigle ili knaufa (u potkrovlju). Uklonit će se svi srušeni ili oštećeni stropovi i od temelja izvesti novi uporabom armiranobetonskih i fert stropnih ploča sa serklažima. Izvest će se i nova armiranobetonska stu-

bišta. Na prvom je katu predviđeno rušenje dijelova konstrukcije koji više ne zadovoljavaju uvjete nosivosti. Izvest će se i nova armiranobetonska konstrukcija krovišta u obliku izvornog, a pokrov će biti od biber crijepa. Inače središnji dio krovišta te ravnom pločom koja služi za smje-

štaj strojarskih crpki. Pročelja će se izvorno restaurirati u svim segmentima (žbuka, vijenci, vanjska stolarija...), i to prema sačuvanim autentičnim elementima ili fotografijama. U interijeru su predviđene različite vrste intervencija u skladu sa zatečenim stanjem. Pokušat će se vratiti svi stilski detalji uređenja i opreme. Sve prostorije koje su prije imale parket imat će ga i nakon obnove, a radit će se i posebne sheme slaganja. U ulaznom su dijelu predviđene kamene ploče, a u skladu s tim će se obložiti stubišta. Zidovi će se ožbukati i ličiti svijetlim tonovima.

U dvorišnim će se prostorima izgraditi parkirališta za zaposlenika, a osiguran je prilaz osobama s invaliditetom u skladu s preporukama Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja.

Tijekom posjeta razgledali smo cijelu zgradu u kojoj je najprije obavljeno temeljito čišćenje, a sad su započeli i prva betoniranje stropova.

Branko Nadilo

